

VEDEC ROKA SR 1998

Štefan Kveták, Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava

Ocenenie „Vedec roka SR“ vstúpilo do druhého ročníka. Do súťaže bolo zaslaných 25 návrhov, ktoré organizátori dostali z výskumných a vedeckých pracovísk SR. Hlavnými hodnotiteľskými kritériami boli: vedecká hodnota, odborná náročnosť, aktuálnosť problematiky a praktický prínos. Vyhodnotenie najlepších predstaviteľov vedeckého a technologického výskumu na Slovensku organizuje hlavne Journaliste-Studio pod gestorstvom Ministerstva školstva SR a Slovenskej akadémie vied a za sponzorskej podpory Slovnaftu, a. s., Bratislava. Slávnostné odovzdávanie cien najlepším v štyroch kategóriách sa uskutočnilo 24. júna 1999 na Úrade pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR v Bratislave za účasti popredných predstaviteľov štátnych orgánov, vedeckých a výskumných pracovísk.

Titul **Vedec roka SR 1998** (GRAND PRIX) udelili **prof. MUDr. Vladimírovi KRČMÉRYMU, DrSc.** (nar. 23. 7. 1960), dekanovi Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity. Vedecky pracuje v oblasti antibiotickej liečby. Zaviedol plánovanú progresívnu antiinfekčnú liečbu u onkologických pacientov s komplikáciami po cytostatickej chemoterapii. Navrhol algoritmy, ktoré sa stali súčasťou európskych odporúčaní (EORTC). Jeho čiastkové výsledky boli publikované vo vyše 290 pôvodných publikáciách, z toho 150 v zahraničí a vo významných zahraničných časopisoch (CC, CID). Vychoval päť kandidátov vied, z ktorých dvaja sa stali docentami a dvaja z jeho aspirantov pracujú v zahraničí (Mníchov, Detroit).

V rámci vedecko-výskumnej činnosti je riešiteľom domácich a zahraničných grantových úloh z oblasti výskumu rakoviny. Je členom redakčných rád niektorých časopisov. Prednášal v zahraničí takmer na všetkých kontinentoch.

V zahraničí získal mnoho uznaní a funkcií, napr.:

Viceprezident European society of biomodulation and chemotherapy (Mníchov 1995-1998),

Fellow - Royal Society of Health (Londýn 1992),

Corresponding member - Infections society of America (Washington 1993),

Internat. Infection Diseases society (Boston) - council member (1995-2000).

Prof. V. Krčméry, napriek relatívne nízkemu veku, má za sebou významný kus vedeckej práce, ale aj lekárskej a pedagogickej praxe. Nie je to len úspešný vedec, ale aj citlivý človek, ktorý nezabúda na stresy a utrpenie vo svojom okolí.

Titul **Technológ roka SR 1998** získal **Dr. Ing. František SIMANČÍK** (nar. 2. 11. 1962), z Ústavu ma-teriálov a mechaniky strojov SAV. Bádateľsky pracuje v oblasti materiálového výskumu. Titul mu udelili za mimoriadny prínos v oblasti vývoja nových progresívnych technológií, konkrétne vývoj technológie výroby penového hliníka.

Penový hliník je špeciálnym spôsobom pripravený vysokoporézny materiál na báze hliníka alebo jeho zliatin. Póry tvoria viac ako dve tretiny celkového objemu. Vzhľadom na svoju pórovitú štruktúru sa vyznačuje vysokou mernou tuhosťou, nízkou tepelnou a elektrickou vodivosťou, vysokou pohltivosťou zvuku a schopnosťou absorbovať veľké množstvo deformačnej energie pri nízkych napätiach. O tento nový, unikátny materiál je mimoriadny záujem doma (ALUFINAL Žiar nad Hronom) aj v zahraničí (rakúske a nemecké firmy).

Penový hliník si nájde v blízkej budúcnosti uplatnenie vo viacerých oblastiach priemyslu, pretože už dnes existujú prvé aplikácie v automobilovom priemysle, stavebníctve atď. Potenciálne aplikácie penového hliníka sa odhadujú na niekoľko tisíc ton ročne.

Dr. Ing. František Simančík je spoluautorom dvoch patentov a jednej prihlášky patentu v zahraničí týkajúcej sa penového hliníka. Je jedným z významných pracovníkov v oblasti penového hliníka na svete, o čom svedčia aj pozvania na prednášky na zahraničné univerzity, ako aj na medzinárodné sympóziá a kongresy.

Titul **Mladý výskumník roka SR 1998** patrí **PhDr. Monike VRZGULOVEJ, CSc.** (nar. 13. 6. 1965), z Ústavu etnológie SAV, Bratislava, vedecky pracujúcej v oblasti urbánna etnológia. Ocenili ju za viacročnú výskumnú prácu na originálnej, doteraz nespracovanej téme Živnostníci - kultúrotvorný prvok v mestskom prostredí (na príklade mesta Trenčín 1918-1948), ktorá vrcholila v kandidátskej práci, knižnej publikácii (obidve roku 1997) a

roku 1998 v zahraničnej mutácii téz obhájenej práce. Anglická mutácia výsledkov úspešne obhájenej dizertačnej práce reprezentuje výsledky štúdia zahraničnej literatúry, autorkiných viacročných archívnych a terénnych výskumov.

Dosiahnuté výsledky publikovala doma i v zahraničí. Prihlásila sa do celosvetovej súťaže dizertačných prác mladých vedcov UNESCO MOST INTERNATIONAL AWARD. Postup do finálového kola (doteraz neuzavretej) súťaže je dôkazom vysokého medzinárodného ocenenia kvality a originality práce PhDr. Moniky Vrzgulovej, CSc., ako mladého vedca.

Uznanie za výskum v SR 1998 získal **prof. RNDr. Štefan ŠÁRO, DrSc.** (nar. 10. 12. 1933), jadrový fyzik z Matematicko-fyzikálnej fakulty UK, Bratislava. Hodnotitelia ocenili jeho spoluúčasť na objavení troch nových chemických prvkov a najťažšieho atómového jadra. Je v súčasnosti najvýznamnejším slovenským experimentálnym jadrovým fyzikom. Zúčastňuje sa veľkých experimentov vo svetových laboratóriách, zameraných na výskum vlastností najťažších atómových jadier.

Stál pri zrode slovenskej jadrovej fyziky, patrí medzi zakladateľov Katedry jadrovej fyziky MFF UK a bol zodpovedným riešiteľom mnohých úspešných výkumných úloh a zapájal sa do významných medzinárodných vedeckých projektov. V roku 1994 sa zúčastnil experimentov v Ústave pre výskum ťažkých iónov v Darmstade (Nemecko), kde medzinárodný tím fyzikov vytvoril dva nové chemické prvky. Sú to 110. a 111. chemický prvok v periodickej tabuľke prvkov. V roku 1996 objavili ešte 112. chemický prvok. V roku 1998 prof. Š. Šáro pracoval na experimente v Laboratóriu jadrových reakcií Spojeného jadrového ústavu v Dubne (Rusko), v ktorom sa podarilo vytvoriť doteraz najťažšie tzv. superťažké atómové jadrá 112. prvku. Okrem prof. Š. Šáru sa na tomto experimente zúčastnili aj dvaja jeho doktorandi. V Dubne sa pokračuje na experimentoch objavovania ďalších prvkov.

Uvedené výsledky sú svojou vedeckou, technickou a časovou náročnosťou na hraniciach súčasných experimentálnych možností. Objavy nových chemických prvkov vyvolali v odborných kruhoch veľký ohlas na celom svete. Popri vedeckej činnosti prof. Š. Šáro je v plnom rozsahu zapojený aj do výchovy študentov a doktorandov v odbore jadrová fyzika. Je členom viacerých vedeckých rád a spoločností.

V hodnotení „Vedec roka SR 1998“ sme sa oboznámili s prácou 25 vynikajúcich osobností Slovenska (publikované v Media servis SAV 3/99, 5/99). Blahoželáme im k vynikajúcim výsledkom a prajeme veľa síl, zdravia a úspechov vo vedeckom bádani a technologických riešeniach.

Journaliste-Studio Štefanovičova 3, 811 06 Bratislava vyhlásil akciu „Vedec roka SR 1999“ a začiatkom roka 2000 začne prijímať nominácie popredných osobností (v štyroch kategóriách - ako v roku 1998), ktoré sa zaslúžili o rozvoj vedy a technológií na Slovensku. Journaliste-Studio poskytne záujemcom štatút súťaže a prihlášku s dotazníkom.